

”Malvaskolan” En gemensam skola för döva och hörselskadade.
En vision nedtecknad av skolledningarna för Alviksskolan och Manillaskolan och förankrad hos personalen 060109.

”Malvaskolan”

En gemensam skola för döva och hörselskadade elever

En F – 9/10 skola med tre spår

En vision som kan bli verklighet

Full delaktighet
skulle kunna vara ledorden för den gemensamma skolan.

En vision nedtecknad av skolledningarna för Alviksskolan och Manillaskolan 2005 och förankrad bland personalen 2006-01-09

Bakgrund

Diskussioner kring ett närmande mellan Alviksskolans hörselklasser och Manillaskolan har pågått från och till under många år och lyfts av både föräldragrupper, intresseorganisationer samt professionella som mött föräldrar i samtal om val av skola.

Syftet är skapa förutsättningar för en framtida gemensam skola för döva och hörselskadade elever år F – 9/10 i Stockholmsområdet. I Malvaskolan vill vi förena två skolkulturer, två huvudmän, två språkkulturer, två grupper av elever, två personalgrupper och två grupper av föräldrar så att eleverna får en god tvåspråkig start på livet.

- 2003 april *Skrivelse till Utbildningsförvaltningen och Specialskolemyndigheten (SPM) från DHB Östras styrelse (styrelsen för Döva, hörselskadade och språkstörda barn i östra Sverige) och Barnplantorna Östs styrelse (styrelsen i östra Sverige för förbundet för barn med Cochlea implantat) om önskemål om en sammanslagning av verksamheterna när det gäller hörselklassorganisationen på Alviksskolan och Manillaskolan.*
- 2003 ht *Startades en inledande diskussion mellan SPM, Manillaskolan, Utbildningsförvaltningen och Alviksskolan.*
- 2004 jan *Svar på skrivelsen att ett närmande mellan de två skolorna är att förordas.*
- 2004 feb *Utredningsuppdrag Projekt 1; Stockholms Utbildningsförvaltning får i uppdrag att i samverkan med SPM och Bromma stadsdelsnämnd utreda förutsättningar och konsekvenser för ett eventuellt samarbete alternativt samgående emellan Alviksskolan och Manillaskolan. Utredare var Kerstin Lindberg från utbildningsförvaltningen och Carin Norman från SPM. Till utredningen knyts 3 referensgrupper med representanter från föräldrar, elever och personal.*
- 2004 nov *Tjänsteutlåtandet förordade en sammanslagning av de båda skolorna och ser positivt på det påbörjade samarbetet samt att det utvecklas ytterligare. Behov av mer beslutsunderlag när det gäller fysisk samlokalisering.*
- 2005 vt *Projekt 2. Parterna ger utredarna i uppdrag att bygga vidare på tjänsteutlåtandet nov - 04 om samlokalisering antingen på Djurgården eller i Alvik.*
- 2005 maj *Redovisning av projekt 2*
- 2005-06 *Parallellt med de pågående utredningarna har Manillaskolans och Alviksskolans personal startat ett samverkansprojekt som vi kallar Malva. Tillsammans har vi utarbetat en gemensam vision ”Malva – en gemensam skola”. Årligen upprättar vi en gemensam handlingsplan för vår samverkan. Kontaktpersoner är utsedda för varje årskurs och varje yrkeskategori vilket underlättar samarbetet. Skolorna har haft en gemensam studiedag kring vår vision per år samt två gemensamma idrottsdagar.*
- 2006 aug *En upphandlad projektledare har i uppdrag att beräkna kostnaderna för de tre föreslagna alternativen till samgående: en gemensam skola på Alvik, en gemensam skola på Manilla alternativt båda skolornas elever i en annan tänkbar lokal i Stockholm.*

”Malvaskolan”

En gemensam skola för döva och hörselskadade elever

En F – 9/10 skola med tre spår

En vision som kan bli verklighet

Full delaktighet
skulle kunna vara ledorden för den gemensamma skolan.

Gemensamt för alla Malvaskolans elever är att deras hörselskada är sådan att de inte kan uppnå full delaktighet i en grundskola, med kommunikation på svenska i stora klasser och med begränsade möjligheter till hörseltekniska och akustiska anpassningar av lokalerna.

En skola för hörselskadade och döva elever är en skola med två kommunikationsspråk. Malvaskolan är en skola som har dialogen i fokus. Det är viktigt att alla aktivt kan delta i kommunikationen och att alla har full tillgång till information och kunskap. På Malvaskolan erbjuder vi hörselskadade, döva och döva elever med cochleaimplantat full delaktighet i alla situationer. På Malvaskolan kan döva och hörselskadade elever uppleva inkludering. Eleverna kan vara aktiva i diskussioner, arbeta i grupper av olika storlekar, söka kunskap, reflektera och värdera tillsammans med andra elever och vuxna. På Malvaskolan ges det goda förutsättningar för att de hörselskadade/döva eleverna utvecklas till självständiga harmoniska vuxna med valfrihet inför högre studier och yrkesliv. Här får de den grund de behöver för att bli redo att möta vuxenlivet, väl medvetna om sina resurser och sina begränsningar och rustade med strategier för hur de ska ta tag i de kommunikationsproblem som de kommer att möta såväl i arbetsliv som i privatliv.

På Malvaskolan utvecklas språk och begreppsvärld genom naturlig inläring i kommunikation med andra. Malvaskolan erbjuder både en talspråkig miljö och en teckenspråkig miljö. Båda språken har samma dignitet och betraktas med samma respekt. Vi strävar efter att alla eleverna ska bli tvåspråkiga så att de kan byta mellan språken utifrån situation och samtalspartner. Tvåspråkigheten ser olika ut för olika elever. För en del av eleverna är teckenspråk förstaspråk, för en del är svenska förstaspråk men många av eleverna känner sig lika bekväma i båda språken. Vissa elever kommer av olika anledningar att byta förstaspråk under skoltiden eller senare i livet.

Vi lever hela tiden i en talspråkig miljö. Överallt omkring oss används svenskan i olika situationer. Hörande barn badar i språk och utvecklar sitt språk i samspel med människorna omkring dem. De hörselskadade barnen får också bada i det talade språket men ofta hör de bara delar av det som sägs. I vissa ljudmiljöer är det omöjligt för dem att uppfatta en talad kommunikation. Många av de hörselskadade eleverna måste ha mycket god förstärkning, god akustik och samtidigt möjlighet att avläsa på läpparna för att kunna följa en talad konversation. På Malvaskolan är lokaler, teknik och gruppstorlekar därför anpassade så att de hörselskadade eleverna ska ha möjligt att delta i den talade kommunikationen. Elevernas krafter ska kunna användas till att tänka över det man pratar om, istället för att ägnas åt att kämpa för att höra/se vad som sägs.

Även teckenspråk utvecklas naturligt när man vistas i en tecknande miljö. Malvaskolan är för de flesta av våra elever den viktigaste teckenspråksmiljön de vistas i under sin skoltid. Några av våra elever har döva familjer och det finns en levande föreningsverksamhet för döva. Skolan är dock den plats där de har chans att möta teckenspråk flera timmar om dagen och där de får språkliga förebilder av olika åldrar och kön. Det är därför nödvändigt att det finns döva barn, ungdomar och vuxna i

Malvaskolan. Eleverna utvecklar här sitt teckenspråk i kommunikation både under lektioner och under rasttid.

Malvaskolan är även öppen för döva och hörselskadade som har en kombination av dövhet/hörselskada och ytterligare funktionshinder, med undantag för träningsskolans elever.

Klassrummen är byggda och utrustade för att ge en så god ljud- och ljusmiljö som möjligt och vi arbetar medvetet med språk och kommunikation i alla skolans miljöer. Lokalerna är utrustade med modern hörselteknik som möjliggör ett dialogiskt arbetssätt. Teckenspråket är ett visuellt språk som inte har någon skriven form. Undervisningsmiljöerna måste därför vara utrustade med den teknik som krävs för arbete med ett visuellt språk. Lokalerna är givetvis också anpassade för rörelsehindrade elever och för elever med synskador.

Tre parallella spår

Malvaskolans undervisning är strukturerad i tre parallella spår utifrån kommunikationsspråk. (Detta ska ses som en grundmodell som sen anpassas från år till år utifrån behoven i den aktuella barngruppen.)

Spår T	Spår F	Spår S
Kommunikation på teckenspråk	Flexibelt kommunikationsspråk. D.v.s. Vissa lektioner på TS och vissa på svenska, utifrån gruppens behov.	Kommunikation på svenska, med eller utan stöd av tecken för nyckelord utifrån gruppens behov.

T = Teckenspråk, F = Flexibelt (d.v.s. vissa lektioner på ts vissa på sv), S = Svenska.

Vi arbetar i arbetslag. I varje arbetslag ingår en elevgrupp från vardera spår. Personalen har kompetens utifrån den inriktning som gruppen har. Arbetslaget planerar tillsammans och arbetar som ett team även om eleverna oftast arbetar i sitt eget spår träffas man regelbundet till gemensamma aktiviteter. Vid de gemensamma aktiviteterna kommunicerar man på det språk genom vilket alla har möjlighet att vara fullt delaktiga, dvs. teckenspråk. I början kan man dock behöva använda tolk. Även när nya elever kommer till skolan kan det vara aktuellt att använda tolk i dessa sammanhang.

Lite mer om spår T

I spår T är kommunikationen på teckenspråk. Den skrivna formen av svenska förekommer i alla ämnen. Alla elever har även talkunskap och möjlighet till talträning, individuellt eller i mindre grupp. Eleverna följer kursplanerna för specialskolan. Denna skiljer sig från grundskolans kursplaner när det gäller språk och drama. Språkundervisningen har en tvåspråkig inriktning med svenska ur ett andraspråks perspektiv där eleverna huvudsakligen lär sig språket via den skrivna formen. Ämnena svenska och teckenspråk har en nära koppling till varandra och läsinläringen skiljer sig helt från läsinläring för hörande elever. De som arbetar i spår T kommunicerar alla obehindrat på teckenspråk. Då videon och datorn är ”bok och penna” vid dokumentation av teckenspråk måste klassrummen vara utrustade med video/dvd och dator. Det finns inspelningsmöjligheter i nära anslutning till klassrummen.

Lite mer om spår F

I spår F är kommunikationen ibland på teckenspråk och ibland på svenska. Behoven hos eleverna i gruppen styr i vilka sammanhang man ska använda teckenspråk och i vilka sammanhang man ska använda svenska. Den skrivna formen av svenska förekommer givetvis i alla ämnen. Alla elever har även talkunskap och möjlighet till talträning individuellt eller i mindre grupp. Alla elever har teckenspråk som Skolans val eller som ämne, beroende på vald skolform. Eleverna i spår F kan antingen följa specialskolans eller grundskolans kursplaner. Pedagogerna i spår F måste vara fullt tvåspråkiga. Gruppen har både döva, hörselskadade och hörande pedagoger. Denna grupp har behov av utrustning för att arbeta med video/dvd samt hörselteknisk utrustning. I spår F har man regelbundet samarbete med hörande jämnåriga.

Lite mer om spår S

I spår S är kommunikationen på svenska. En del elever har behov av tecken som stöd för att fullt ut kunna delta i en talad kommunikation mellan flera människor. Vi lånar då tecken från teckenspråket för att visualisera den talade kommunikationen. Detta ska inte förväxlas med teckenspråk. I spår S följer eleverna grundskolans kursplaner. Alla elever har möjlighet till talträning individuellt eller i mindre grupp. I spår S har man regelbundet samarbete med hörande elever. Alla elever har teckenspråk som Skolans val. De flesta av pedagogerna på spår S är hörande eller hörselskadade. Vissa lektioner kan dock med fördel vara på teckenspråk med en döv lärare, då ett språk utvecklas bäst i naturliga situationer där teckenspråk är det gemensamma språket.

Samverkan mellan spåren

Arbetslagen med de tre spåren ska ha lätt att arbeta tillsammans. Elever från ett spår kan t.ex. arbeta tillsammans med ett annat spår under ett specifikt projekt eller ämne. Alla lokaler måste därför vara anpassade så att de fungerar lika bra för döva och för hörselskadade. Detta innebär anpassningar av ljud- och ljusmiljö men också hörselteknisk utrustning och video/datateknik. Eleverna ska även lätt kunna byta spår om behoven efter hand förändras.

Samverkan med hörande och integrerade elever

Malvaskolan har även ansvar för att samverka med hörande klasser. Det kan vara genom att arbetslagen har en hörande vänklass, genom att en del av eleverna har en vänklass på skolan nära sitt hem, genom kontakt med syskongrupper eller med hörande barn till döva föräldrar. Integrerade hörselskadade och döva elever erbjuds en vänklass på Malvaskolan som man regelbundet kan besöka. Lokalerna måste tillåta dessa typer av samarbete.

Personalens utbildning

Malvaskolan strävar efter att all personal har utbildning inom områden hörsel-/dövundervisning. Personalen har sedan olika spetskompetens inom t.ex. tal, specialpedagogik etc. All personal ska ha goda insikter i döva och hörselskadade människors utbildning, arbetsliv, kommunikation och kultur. All personal ska också ha grundläggande kunskaper i och om teckenspråk. Vi strävar efter att Malvaskolans personal ska vara tvåspråkig. Malvaskolans personal består av döva, hörselskadade och hörande, vilket är en förutsättning för att vi ska kunna erbjuda både en teckenspråksmiljö och en miljö med talad svenska. Det är även viktigt att eleverna har vuxna döva, döva med CI och hörselskadade vuxna att identifiera sig med.

För dig som vill veta mer om språkens funktion för eleverna:

Språkens funktion för eleverna

	<i>Hörselskadade elever</i>		<i>Döva elever</i>	
<i>Primärt kommunikations-språk</i>	Svenska		Teckenspråk	
	Inget behov av tecken som stöd	Behov av tecken som stöd för tal		
<i>Andraspråk</i>	Teckenspråk		Svenska i tal & skrift	Svenska i skrift

Bildförklaring:

I denna modell syftar begreppen Hörselskadad och Döv på vilket språk eleven väljer som primärt verktyg för sin kommunikation. Det utgår inte ifrån hur grav hörselskadan är eller huruvida eleven använder hörapparat eller har ett implantat. En del elever väljer att byta primärt kommunikationsspråk under skoltiden eller senare i livet. Många elever fungerar lika bra på båda språken och väljer språk efter situation. En del elever känner sig tvåspråkiga med teckenspråk och den skrivna formen av svenska som likvärdiga redskap.

Döva elevers tvåspråkighet

Teckenspråk är de döva elevernas förstaspråk, vilket utvecklas genom naturlig inläring i en tecknande miljö. Man använder ingen form av svenskpåverkat teckenspråk med döva elever. Teckenspråket är ett eget språk som följer egna grammatiska strukturer. Svenska är andraspråk för de döva eleverna. För en del handlar det både om svenska i tal och i skrift, medan det för andra endast handlar om skriven svenska. Det finns även elever som parallellt utvecklar båda språken genom naturlig inläring. Tvåspråkigheten är inskriven i kursplanen för specialskolan.

Hörselskadade elevers tvåspråkighet

På Malvaskolan är alla hörselskadade elever tvåspråkiga. De hörselskadade eleverna har oftast svenska som förstaspråk. För en del av eleverna fungerar kommunikationen i grupp med hörseltekniska hjälpmedel och läppavläsning som stöd. Andra elever har i vissa situationer även behov av ett visuellt stöd i form av stödtecken till nyckelord, dvs. tecken lånade från teckenspråket. För de hörselskadade eleverna är teckenspråk oftast ett andraspråk, ett språk de flesta har lärt sig i förskola/skola. I Malvaskolan har de tillgång till en teckenspråksmiljö och kan då utvecklas i teckenspråk genom naturlig språkinläring. Tvåspråkigheten finns inte i kursplanen för hörselskadade elever som följer grundskolans kursplan kommer att ha ämnet teckenspråk som Skolans val.

Teckenspråk och tecken som stöd till tal

En del av Malvaskolans elever har behov av tecken som stöd för att fullt ut kunna delta i en talad kommunikation mellan flera människor. Vi lånar då tecken från teckenspråket för att visualisera den talade kommunikationen. Detta ska inte förväxlas med teckenspråk. Elever som tidigt görs medvetna om skillnaden mellan teckenspråk och att använda tecken som stöd för talad svenska, kommer att

klara av att växla mellan språken utifrån situation och samtalspartner. Det är ett välkänt fenomen att tvåspråkiga barn klarar av att skilja på språken utifrån vem de pratar med. Barn som växer upp med två språk t.ex. engelska och franska kan ibland när de pratar engelska och inte kommer på ett engelskt ord låna ett ord från franskan och tvärtom. Detta är inget som hindrar deras språkutveckling. För att ett språk ska bli levande och växa krävs det dock att det används i naturliga och meningsfulla sammanhang.

Varför behöver hörselskadade teckenspråk?

Intresseorganisationerna framhäver vikten av att alla hörselskadade barn får teckenspråk i skolan med tanke på de möjligheter teckenspråkskompetensen öppnar för hörselskadade människor i vuxenlivet. Även om man som hörselskadad har svenska som sitt förstaspråk finns det situationer där teckenspråket är ett bättre alternativ. Många vuxna hörselskadade använder t.ex. teckenspråkstolk vid högre studier. I situationer där ljudmiljön är svår eller hörseltekniken inte finns tillgänglig kan det också vara en fördel att kunna byta till ett visuellt språk. En del hörselskadade förlorar successivt sin hörsel och har av den anledningen behov av att i fler sammanhang övergå till teckenspråklig kommunikation. Det finns även vuxna som helt enkelt trivs bättre med teckenspråklig kommunikation då de upplever att de då har full delaktighet i kommunikationen utan att behöva anstränga sig så mycket. Detta är bara några exempel på vuxna hörselskadades behov av att vara tvåspråkiga.

Varför behöver döva träffa hörselskadade?

De flesta döva barn får tidigt ett cochleaimplantat och kan därför i större utsträckning även använda talad svenska. De behöver därför tillgång till båda språken i sin vardag. Malvaskolan underlättar skolvalet och eleverna får lättare att byta mellan kommunikationsspråken utifrån behov. Detta kommer att leda till att färre elever behöver byta skolform under sin grundskoletid. Genom att döva och hörselskadade elever får träffas ökas deras nätverk och de får fler att kommunicera med. När antalet teckenspråksanvändare ökar stärks teckenspråkets ställning, vilket även främjar berättigandet till en teckenspråkig skolmiljö. Ett ökat antal teckenspråksanvändare kan i ett längre perspektiv även leda till ökade valmöjligheterna när det gäller utbildningsprogram och högskolestudier.

Varför behöver verksamheterna varandra?

Våra elevgrupper överlappar idag varandra och varken Manillaskolan eller Alviksskolan kan erbjuda alla elever allt som de behöver. Det är mer som förenar än som skiljer verksamheterna åt. Vi har alla behov av att kunna erbjuda våra elever en tvåspråkig utbildning, även om tvåspråkigheten kan se olika ut för olika individer. Genom en samordning kan vi använda våra tekniska och personella resurser bättre. Genom att elevgruppen blir större skapas fler möjligheter att erbjuda pedagogiska stimulerande miljöer för både elever och personal. Vi kan också skapa förbättrade möjligheter till adekvat pedagogisk och didaktisk utveckling, fortbildning och utbildning.